

шырыць і паглыбляць свае веды, улічваюць спецыфіку выкладання ў дарослай аудыторыі і інш.; па-другое, удасканалюць метадку выкладання мовы ва Універсітэце, на курсах і ў студэнцкіх групах, якая звязана, у асноўным, з мэтай навучання (выкладанне спец. дысцыплін, справаводства, атрыманне адукацыі), удасканалюць рабочыя праграмы, формы бягучага і выніковага кантролю ведаў у чатырох відах моўнай дзейнасці - аўдыраванні, чытанні, пісьме, маўленні; па-трэцяе, на занятках ствараць добраычлівае стаўленне да мовы, выходзяць да яе зацікаўленасць і павагу, разуменне неабходнасці авалодання ёю, паказваюць мілагучнасць, прыгажосць, падкрэсліваюць добрую распрацаванасць яе законаў; па-чацвёртае, ствараць умовы для павышэння нацыянальнай свядомасці ў беларусаў, выхаваньня ў рэчышчы рускай культуры і не ўспрымальных да беларускай мовы, культуры, дзяржаўнасці, далучэння да гэтага працэсу небеларусаў, грамадзян агульнай нашай дзяржавы - Рэспублікі Беларусь.

Другі важны момант - забяспечанасць падручнікамі і метадычнымі дапаможнікамі, а таксама іхняя якасць. Сёння мы маем амаль дастатковую колькасць падручнікаў беларускай мовы, на якія можна абапірацца, або браць за аснову пры выкладанні мовы на вышэйназваных курсах. Але ніводзін з гэтых падручнікаў не мае дастатковай колькасці лексіка-граматычнага матэрыялу, каб задаволіць у поўным аб'ёме тэматыку, адпаведную рабочай праграме і дастатковую для фарміравання грунтоўных ведаў як у граматыцы, пісьме, так і ў аўдыраванні і маўленні. Да гэтага часу не створаны падручнік беларускай мовы, арыентаваны на рускамоўную аўдыторыю, які вельмі неабходны на бягучы момант.

І трэцяе - неўнараванасць беларускай тэрміналагічнай лексікі, нават той, якую мы сёння маем, стварае адмоўны ўплыў на яе далейшае развіццё, якасць і дакладнасць перакладаў спецыяльнай навуковай літаратуры і тэрміналагічных слоўнікаў.

ББК 74.58

В.Ф.Несцяроак, дацэнт;

М.П. Дзямід, асістэнт

МЕТАДЫЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ ВЫКЛАДАННЯ ІНЖЫНЕРНАЙ ГЕАДЭЗІІ ПРЫ ПЕРАВОДЗЕ НАВУЧАННЯ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

Main difficulties of transition to teaching of engineering geodesy on Belarusian language are considered, achieved level is characterized, ways of the decision of problems are offered and some methodical receptions are resulted.

Асноўныя метадычныя цяжкасці пры выкладанні на беларускай мове ў сучасны момант вынікаюць з:

- 1) недастатковай моўнай падрыхтоўкі студэнтаў;
- 2) пэўнай нераспрацаванасці беларускай геадэзічнай тэрміналогіі і наяўнасці двух падыходаў да яе ўнармавання;
- 3) практычнай адсутнасці тэхнічнай і навучальнай літаратуры па геадэзіі на дзяржаўнай мове.

Найбольшыя перашкоды на сённяшнім пачатковым этапе звязаны менавіта з адсутнасцю беларускамоўнай літаратуры, таму асноўныя намаганні былі скіраваны ў гэтым напрамку: на сённяшні дзень на 1 курсе лесагаспадарчага факультэта на беларускай мове чытаюцца лекцыі, праводзяцца лабараторныя заняткі і вучэбная практыка, падрыхтаваны рабочыя вырыянты ўсіх неабходных метадычных дапаможнікаў (6 назваў), перароблены асноўны дапаможны матэрыял (плакаты).

У сувязі са зменай праграмы курса "Інжынерная геадэзія", па нанова ўведзеным раздзеле на беларускай мове надрукавана метадычка "Касмічная і аэрафотаздымка" (ратапрынт БДТУ, 1993 г., 1,4 ул.-выд. арк.), у садружнасці з Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміяй выдадзены вучэбны "Геадэзічны слоўнік" для ВНУ і тэхнікумаў (выд. "Універсітэцкае", 1993 г., 8,3 ул.-выд. арк.).

Ва ўмовах недахопу грашовых сродкаў на выданне падручніка лічым неабходным паскорыць 1) падрыхтоўку пашыраных метадычных указанняў (да 2-3 ул.-выд. арк.), у якіх тэрэтычныя асновы раздзелаў курса, вынесены на лабараторныя заняткі, разгорнуты да поўнага лекцыйнага аб'ёму; 2) выданне на ратапрынце універсітэта тэкстаў лекцый.

Паколькі рускамоўныя падручнікі і метадычкі, тэхнічная літаратура перанейшаму з'яўляюцца асноўнымі крыніцамі для самастойнай працы студэнтаў, для ўпершыню сустрэўшыхся тэрмінаў падчас лекцый і лабараторных заняткаў даецца іхні пераклад на рускую мову, у выключных выпадках - для найбольш цяжка ўспрымальных палажэнняў - па жаданні студэнтаў растлумачэнне паўтараецца на рускай мове. На лабараторных занятках вызначэнні геадэзічных тэрмінаў на беларускай мове, не пададзеныя падчас лекцый, з мэтай эканоміі часу раздаюцца надрукаванымі. Побач з беларускамоўнымі нагляднымі дапаможнікамі выкарыстоўваюцца аналагічныя рускамоўныя. З улікам значнага запасу рускамоўных бланкаў геадэзічных ведамасцяў яны выкарыстоўваюцца, але запісы робяцца на беларускай мове.

Пры перакладзе і распрацоўцы тэрміналогіі выкарыстоўваюцца наяўныя слоўнікі і выданні, у т.л. 20-х гадоў, улчваюцца публікацыі ў газетах "Наша слова", "Навіны акадэміі", матэрыялы сучасных тэрміналагічных канферэнцый.